

İNCELEME: TOPLUMUN MCDONALDLAŞTIRILMASI

REVIEW: THE MCDONALDIZATION OF SOCIETY

Merve Dursun

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1838-1812, dursunmerve@gmail.com.

Kabul Tarihi / Accepted: 20.08.2019

Kitap İncelemesi / Book Review

Bilgi teknolojilerinin ve insan etkileşiminin artmasıyla birlikte dünyayı daha çok etkisi altına alan küreselleşme, insan hayatını önemli ölçüde kolaylaştıran bir dizi modernleşmeyi beraberinde getirmiş ve bu nedenle toplum tarafından benimsenmesi zor olmamıştır. Bu süreçle birlikte gelişen rasyonelleşme ise bireylerin ve modern toplum yapısının değişiminde büyük rol oynamıştır. Peki rasyonel bir yapıya dönüşen modern toplum gerçekte ne kadar ‘rasyonel’ olabilmıştır? George Ritzer, 9 ana bölüm ve çeşitli alt başlıklardan oluşan “Toplumun McDonaldlaştırılması” adlı eserinde küreselleşme ile daha çok yayılma imkanı bulan ekonomik, toplumsal gelişmeler ve rasyonelleşme sürecinin modern toplumu ulaştırdığı boyuta dikkat çekerek, aslında beraberinde bir ‘irrasyonelleşme’ getirdiğini vurgulamış ve modern toplumu bu bağlamda eleştirmiştir. Bu eleştirisini yaparken McDonald’s metaforunu kullanmış, McDonald’s’ın öncelikle hazır gıda sektöründe bir çıgır açtığını, daha sonra getirdiği sistemin sadece gıdayla sınırlı kalmayıp başta Amerikan toplumunu, daha sonra dünyadaki tüm insanları etkisi altına aldığını ve farklı olgularla da ilişkili olarak çağdaş toplumda bir McDonaldlaşma sürecinin yaşandığını belirtmiştir. (s.16-17). Ritzer, McDonaldlaşmanın günlük hayatın bir parçası haline geldiğini ve McDonald’s modelinin etkisinde birçok şeyin ortaya çıktığını iddia etmiş ve McDonaldlaşmaya karşı birtakım önerilerde bulunmuştur. Kitap ilk olarak 1993 yılında yayımlanmış olsa da, burada incelenen 2017 basımında yazar, argümanlarını savunurken verdiği örneklerle son yıllarda yaşanan gelişmeler ışığında birçok ekleme yaparak kitabını ve savunduğu fikri güncel tutabilmiştir.

Ritzer, kitabın ilk bölümünde McDonald’s oluşumuna ve nasıl küresel bir ikon haline geldiğine odaklanmıştır. 1955 yılında faaliyete başlayan firmanın kısa sürede çok büyük başarı elde ettiğini, hatta 2013’te Ekvador’un gayri safi yurtiçi hasılasından daha büyük gelir elde ettiğini ve yine aynı yıl sahip olduğu restoran sayısı düşünüldüğünde ise ABD’de bir McDonald’s restoranından 185 kilometreden daha uzağa gitmenin mümkün olmadığını belirtmiştir (s.17). Şüphesiz böyle büyük bir başarı dünyanın dikkatini çekmiş, artık çeşitli sektörde yer alan firmalar kendi alanlarının McDonald’s’ı olmayı hedeflemiştir. Popüler kültürle beraber McDonald’s önemli bir model haline gelmiş; meslekleri, aileyi, dini, etkinlikleri ve akademik alanları McDonaldlaştırmaya başlamıştır. Ritzer, McDonald’s’ın bu başarısının ardında müşterilerine, işçilerine ve yöneticilerine sunduğu 4 temel ilkenin olduğunu belirtmiştir: Verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetim (s.43). Müşterilerin en kısa zamanda yemeklerine kavuşup tok haline geçmeleri ve işçilerin ise zaten belirli olan işlevleri takip etmesi verimlilik olarak tanımlanmıştır. Hesaplanabilirlik ilkesinde nitelik yerine nicelik vurgulanmıştır. Müşteriler yaptıkları hesaba göre büyük boy veya çok sayıda yiyeceği kısa sürede aldıklarını ve daha az zaman harcadıklarını düşünürler. Çoğu McDonaldlaşmış kurum reklamlarında hıza vurgu yapmıştır. İşçiler açısından ise işlerini ne

kadar iyi yaptıklarından ziyade ne kadar hızlı yaptıkları önemlidir. Dünyanın her yerinde, her zaman hizmetin aynı olması ise öngörülebilirlik ilkesidir. Müşterilere aldıkları hizmet kötü de olsa iyi de olsa farklı bir durumla karşılaşmayacaklarını bilmek huzur verir. İşçiler ise, belirlenen şekilde davranmakta ve konuşmaktadır. Son ilke denetimdir. Müşteriler, fark etmeseler bile sınırlı menü ve konforlu olmayan sandalyeler sebebiyle kurumun isteği doğrultusunda hareket etmekte, hızlıca yemeklerini yiyip uzaklaşmaktadırlar. İşçiler ise yöneticiler tarafından denetlenmekte ve neredeyse tüm işler teknolojik aletlerle yapılarak işçilerden kaynaklanacak olan hatalar en aza indirgenmektedir (s.46). Ritzer'a göre McDonalddlaşma günümüzde birçok alanda işimizi kolaylaştırarak avantaj oluşturduğu gibi bazı şeylerden de alıkoyarak dezavantaj oluşturmuş, tüm bu rasyonelleşme bu bağlamda bir irrasyonelleşmeyi getirmiş ve McDonalddlaşmanın 5.boyutu olmuştur.

İkinci bölümde yazar, Max Weber'in bürokratikleşme ve rasyonelleşme teorilerinden yararlanarak geçmişten günümüze McDonalddlaşmayı değerlendirmiştir. Bireylerin amaçlarına ulaşmak için tercih edecekleri araç sayısının sınırlı olmasını rasyonelleşmenin önemli bir faktörü olarak gören Weber, bürokratikleşmenin verimli, hesaplanabilir, öngörülebilir ve insanların üzerinde büyük bir denetim kurarak makinelerin, bilgisayarların insanların yerini aldığı göz önünde bulundurulduğunda rasyonel bir model olduğunu belirtmiştir. Ancak Weber'e göre bu rasyonelleşme modeli içinde gayri insanileşme ve nitelik yerine niceliğe vurgu yapılması sebebiyle bir irrasyonellik barındırmaktadır (s.73). Weber, insanların temel insani özelliklerinden uzaklaşarak bürokrasilerin içine hapsolmesinden endişe duymuş ve bunu rasyonelliğin "demir kafesi" olarak tanımlamıştır (s.74). Ritzer, 20.yüzyıl başlarında üretim alanında ortaya çıkan montaj hattı gibi çeşitli bilimsel yöntemlerin teknolojiyle birlikte daha çok gelişme imkanı bulduğunu ancak bu 'gayri insani' teknolojilerin işçileri robotlaştırdığını savunmuştur, çünkü bu gelişmelerle daha az sayıda ve daha az becerikli insanlar daha çok üretim yapabilmıştır (s.80-82). Aslında bu kısmı Charlie Chaplin'in Modern Zamanlar filmindeki gibi düşünmek mümkündür. Ritzer, Ray Kroc'un McDonald kardeşlerin ürünleri ile bürokrasi, montaj hattı ve bilimsel yöntemin ilkelerini birleştirerek McDonald's'ı basit, verimli, tek tip belirli bir standarda sahip bir marka haline getirerek McDonalddlaşmada büyük bir etkisi olduğunu belirtmiştir (s.88-94). McDonalddlaşmanın bu kadar yayılmasının ardında ise düşük maliyetle yüksek kar amaçlayan kurumlar, rasyonel avantajların ve Amerikan kültürünün bir parçası olmasından etkilenen insanlar ve modern toplumda yaşanan birçok değişimin McDonalddlaşmayı kolaylıkla benimsemesi önemli rol oynamıştır (s.95-99). 'Diğer önemli toplumsal değişimler: "Post"lar çağında McDonalddlaşma' alt başlığında ise yazar, McDonalddlaşma ve modernleşme etkisinin ortadan kalktığını savunulara karşın gelecekte bu etkinin daha da artacağına inanmaktadır (s.100). Bölümün sonunda Ritzer, Everest dağına örnek göstererek tırmanışın bile giderek rasyonelleştirildiğini ancak buna rağmen çok sayıda insanın hayatını kaybettiğini belirtmiş, doğal sınırların ve kişisel çıkarların McDonalddlaşma önünde engel teşkil ettiğini yani McDonalddlaşmanın da bazı durumlarda sınırları olduğunu açıklamıştır (s.111).

Kitabın üçüncü bölümünde yazar McDonalddlaşmanın verimlilik ve hesaplanabilirlik ilkelerini tüketiciler açısından değerlendirmiştir. İş yerlerinden evlere kadar uzanan ve evrensel bir boyut kazanan verimlilik, müşterilerin istediklerine en kısa zamanda ve en kolay şekilde ulaşmalarını ifade etmektedir (s.113). Bu verimlilik özellikle hazır gıda endüstrisinde park yeri ile restoranın bitişik olması, menünün sınırlı olması, bazı yerlerin arabaya servis yapması ve hatta sipariş verip ödeme yapılabilen monitörler sayesinde sağlanmaktadır. 'McÜniversiteler'de öğrenciler internet aracılığıyla ödevlerini daha kolay hazırlarken, 'McDoktorlar' sayesinde ise insanlar küçük sağlık sorunlarını hızlı bir şekilde tedavi ettirebilmektedir (s.123-125). Modern yaşamda artık randevulaşmak, insanlarla tanışıp buluşmak bile McDonalddlaşmıştır. Çok sayıda internet sitesi belirlenen kriterlerde ve yakın çevrede bulunan insanları listeleyip 'favori' listesine atılanlarla kolay, hızlı bir iletişim ve

buluşma sağlamaktadır (s.128). Ayrıca iletişim yolu olarak mektupların yerine sosyal medya, uzun yazılar yerine ise 'gtg' (got to go) gibi kısaltmalar ve emojiler tercih edilmeye başlanmıştır. Ritzer, arabayla girilen kiliseler ve televizyonda yayınlanan dini programlar aracılığıyla dinin de McDonaldlaştığını vurgulamıştır (s.130). Hazır gıda sektörünün getirdiği bir diğer verimlilik ise ürünlerin basitleştirilmesidir. İnsanlar çatal-bıçak kullanılmadan elle bir bütün halinde yenilebilen yiyecekleri tercih etmeye başlamıştır. İçecekler bile verimli hale gelmiş, hızla çok miktarda kafein vererek enerji sağlamak için enerji içecekleri üretilmiştir (s.133). Ritzer, müşterilerin kuyrukta beklemesi, yemeğini kendisi alması, çöplerini atması ve bazı restoranlarda kendi tabaklarını doldurması sağlanarak müşterilerin çalıştırıldığı bir "üretici tüketiciye" dönüştürülerek restoranların verimini artırdığını savunmuştur (s.134). McDonaldlaşmanın zamanla her yere yayılmasıyla birlikte müşteriler çoğu iş yerinde karşılığında hiçbir ücret almadan enerji ve zaman harcamaya başlamış, kendileri için verimsiz bir durum oluşmuştur (s.140). Hesaplanabilirlik boyutunda ise nitelik yerine nicelliğe vurgu yapılmasının günümüzde birçok şeyin sayısallaştırılmasına, insanların da nicelliğe daha çok önem vermesine -yediklerinin miktarı ve ucuzluğu lezzetten daha ön plana çıkmıştır- ve bu nedenle irrasyonel olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde eğitimin kalitesinden çok öğrencilerin aldığı notların önemli sayıldığı eğitim kurumları da McDonaldlaşmıştır (s.146). Öğrenciler yeteneklerine ve bilgilerine göre değil, aldıkları puanlara göre üniversitelere yerleşmekte, mezun olduklarında ise aldıkları sertifika sayısına göre bir meslek sahibi olma olasılıklarını artırmaktadır.

Kitabın dördüncü bölümünde yazar üçüncü bölümün devamı niteliğinde öngörülebilirlik ve denetim boyutlarını müşteriler açısından analiz etmiştir. Ritzer'a göre, rasyonelleşmiş toplumda tüketiciler neyle karşılaşacağını bilmeyi önemserler ve bu nedenle disiplinli ve sistematik olmak, rutine bağlı kalmak, aynı yöntemleri uygulamak büyük önem taşımaktadır (s.150). Bu şekilde kazanç sağlayan McDonaldlaşmış işletmelerle birlikte zamanla, özenle planlanmış tek tip restoranların, otellerin ve evlerin hakim olduğu McDonaldlaşmış bir toplum oluşmuştur. Toplumun rasyonelleşmesi öyle bir boyuta ulaşmıştır ki günlük hayatın rutininden uzaklaşmak amacıyla yapılan etkinliklerde bile rasyonellik görülmeye başlamış ve bu etkinlikler bir bakıma McDonaldlaşmıştır. Ritzer bunun en güzel örneğinin kamplar olduğunu belirtmiştir (s.164). Günümüzde modern kampçılar, kamp alanlarında doğayla aralarına sınır koymakta; tehlikeden uzak, her türden soruna ve öngörülemezliğe karşı içinde televizyon, fırın, bilgisayar gibi her türlü teknolojik aletin bulunduğu karavanlarla kampa gelmekte veya belirli bir kamp firmasına başvurarak kamp yapmaktadır. Ritzer'a göre bu rasyonelleşmenin getirdiği irrasyonelleşmeye örnektir. McDonaldlaşmanın dördüncü boyutu olan denetim, gayri insani teknolojilerin insanı denetlemesini ifade etmektedir. Rasyonel sistemlere göre verimsizliğin ve öngörülemezliğin temel sorumlusu insanlar ve insan kaynaklı hatalardır (s.167). McDonaldlaşmış sistemler müşterileri üç faktörle denetleyebilmektedir; müşterilere yönelik uyarılar ve işaretlerle, yapılan kısıtlamalarla ve müşterilerin normları benimseyerek kurallara uymasıyla (s.168). Böylece müşteriler sınırlı alternatiflerden birini seçeceğini, sipariş vermek için kuyrukta bekleyeceğini, yemeklerini taşıyacaklarını ve çöplerini toplayacaklarını bilmekte ve buna uygun hareket etmektedirler. Sağlanan bu denetimin en temel amacı ise müşterilerin parasını harcadıktan sonra fazla vakit geçirmeden ordan ayrılmalarını sağlamaktır. Bunun içinse rahat olmayan sandalyeler ve gözü rahatsız edici renklerin kullanılmıştır. Buradaki ilginç örneklerden biri ise bazı restoranların müşterileri 20 dakika ile kısıtlayan levhalar kullanmasıdır (s.169). Bölümün dikkat çekici kısmından biri ise günlük hayatımızın sınırlarını aşan denetimin yaşamımızın öncesini ve ötesini etkilediği yönünde verilen iki uç örneği kapsamaktadır: doğum ve ölüm. (s.172). Gebeliğin McDonaldlaştığından bahseden Ritzer, teknolojik gelişmelerle birlikte insanların hamile kalma olasılığının artırıldığını; bebeğin cinsiyeti, hastalıkları gibi aileler için öngörülemez durumların ortadan kaldırıldığını, doğum sırasında uygulanan adımların bile

standartlaşarak belirli bir prosedüre göre uygun olduğunu ifade etmiştir. Doktorların bebeğin oluşumundan cinsiyetine, genetik kusurlarından doğum şekline kadar her alanda kontrol sahibi olduğu modern yaşamda yazar herkesin güzel, zeki, sağlıklı olduğu tek tip bir insan ırkının oluşmasından endişelenmiştir. Ritzer, tıpkı doğum gibi ölümün de denetiminin doktorlar tarafından sağlandığını, hastanelere önemli gelir sağladığını belirtmiş, her alana yayılan denetim sürecinin gelecekte gayri insani teknolojinin etkinliğini daha çok artıracaklarını ve bazı insanların düşünüp alternatifler arasından tercih yapabilme yetisini kaybedeceğini savunmuştur.

Kitabın beşinci bölümünde Ritzer, McDonalddlaşmanın verimlilik ve hesaplanabilirlik boyutunu üreticiler açısından değerlendirmiştir. McDonalddlaşma sürecinden etkilenen mesleklerin “McMeslekler” olarak nitelendirilmiş ve bazı avantajları olsa da McDonalddlaşmanın çalışma hayatı ve işçiler üzerindeki etkisi sebebiyle bu meslekler eleştirilmiştir. Verimlilik açısından bakıldığında yazar akademisyenlerin öğrencileri değerlendirirken otomatik not verilen çoktan seçmeli sınavları tercih etmesi ve hatta bunu asistanlarına yaptırması gibi daha verimli yöntemleri kullanarak “McMeslekler” dönüştüğünü ifade etmiştir (s.191). Hesaplanabilirlik boyutunda ise özellikle hız ve nicelliğe yapılan vurgunun çalışanları önemli ölçüde etkilediği belirtilmektedir. Örneğin günümüzde çoğu kurye ürünleri hızlı teslim edebilmek adına hayatını kaybetmektedir. Nicelliğin giderek arttığı McDonalddlaşan toplumda yazar bir kez daha akademi dünyasından örnek vermiştir. Üniversitelerde çalışmaya devam edebilmek için akademisyenlerin üzerinde yayın yapma baskısı hakimdir (s.198). Yayınların niteliğinden ziyade sayısı, yayımlandığı yerin sıralaması, yayının alıntılanma sayısı ön plana çıkmıştır. Oysa bu sayısal değerler bir akademisyenin ya da araştırmacının kalitesini ölçmek için yeterli olmamaktadır. Sporun bile bu sayısallaşmadan etkilenerek örneğin eskiden daha sakin olan basketbolun, izleyicilerin daha çok sayı ve hız beklentisini karşılamak adına bazı kural değişimlerine gittiği belirtilmiştir (s.205). Politika alanında ise çoğu politikacı anketlerde aldıkları oranlar doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır.

Altıncı bölümde yazar McDonalddlaşmanın öngörülebilirlik ve denetim boyutunun çalışanlarla olan ilişkisini incelemiştir. McDonalddlaşmış sistemde çalışanlar, müşterilerle ilgilenme biçiminden yemekleri hazırlamaya, ne kadar oje süreceklerinden banyoyu ne kadar sık temizleyeceğine ve müşterilerle kuracakları diyaloga kadar belirli komutları takip etmek üzere eğitilmiştir. Yazar, sahte etkileşimlerin McDonalddlaşmış toplumlarda norm haline geldiğini belirtmiştir (s.211). Bazı müşterilerin ve çalışanların olumlu bazıları varsa olumsuz bulduğu bu rutin ve öngörülebilir sistemin sağlanması için restoran yöneticilerinin “Hamburger Üniversitesi”ne gönderilerek eğitildiğinden bahsedilmiştir (s.213). McDonalddlaşmış iş yerlerinde en önemli faktör çalışanlar değil onların denetlenmesidir ve denetlemenin en ideal yolu teknolojidir. Teknoloji zamanla çalışanların yerini almaya başlamıştır. Ritzer, bürokratik kurallar ile denetimin teknolojiyle sağlandığı, öngörülebilirliğin artırıldığı birçok sektörü örnek göstermiş, zamanla çiftliklerde hayvanların bile tek tip, öngörülebilir olduğuna değinmiştir.

Eserin yedinci bölümünde öngörülebilirlik, hesaplanabilirlik, verimlilik ve denetim ilkelerinin toplumun her alanına yayıldığı ancak bunların sadece olumlu değil, aynı zamanda bir takım olumsuz etkilerinin de olduğu anlatılmıştır. Bu bölümde Ritzer, sağlanan rasyonel sistemlerin çoğunlukla irrasyonel olduğunu savunmuştur (s.237). İrrasyonelliklere kasalardaki uzun kuyrukları, hıza yapılan vurgu nedeniyle yapılan hataları örnek göstermiş ve müşteri-çalışan ilişkisine değinerek sahte hale geldiğini, temasın en aza indirgenerek gayri insanileştirildiklerini belirtmiştir. Ayrıca rasyonelleşme sağlığı, çevreyi ve hatta insan psikolojisi üzerinde de olumsuz sonuçlar doğurmuştur (s.251). Tek tip olmaya önem veren sektörlerin zamanla çeşitliliği azaltarak özellikle Amerikan hazır gıda zincirlerinin

yaygınlaşmasına sebep olduğu anlatılmıştır (s.254). “McDers, McKolej” gibi kavramların kullanıldığı bölümde öğrenci-öğretmen ilişkisinin sınırlandırıldığı, okulların fabrika gibi işletildiği sistemlerin irrasyonelliği eleştirilmiştir. “Mcİşçiler” farketmeseler de kötü çalışma ortamlarında, becerilerini kullanmalarına gerek kalmayan basit işleri düşük ücret karşılığı yapıp, komutları monoton bir şekilde takip ederek insanlıktan çıkmakta ve bu da irrasyonelliğe örnek olmaktadır.

Peki giderek McDonaldlaşan dünyada insanlar ne yapmalıdır? Kitabın sekizinci bölümünde Ritzer, insanları McDonaldlaşmayı yararlı bulanlar, bazı yönlerini sevmeseler de bazı yönlerini cazip bulanlar ve McDonaldlaşmanın olumsuzluklarını görüp kaçmaya çalışanlar olarak üçe ayırmış, kendisi gibi üçüncü grupta yani McDonaldlaşmış dünyanın demirden kafes olduğuna inananlar için çözüm önerilerinde bulunmuştur. McDonaldlaşmamış iş yerlerinden bahseden yazar kapitalist toplumda onların da yüksek kar amacıyla giderek McDonaldlaştığını belirtmiştir (s.286). McHakaret Destek Kampanyası, Yavaş Gıda hareketi gibi kolektif mücadelelerin oluştuğunu, çeşitli protestolarla McDonaldlaşmış sektör çalışanlarının haklarının savunulduğunu ve yerel kültürün korunmaya çalışıldığını detaylı bir şekilde anlatmıştır. Yazar rasyonelleşmenin özellikle gücü olmayan, alt konumdakilere dayatıldığını savunmuştur (s.312). Ayrıca McDonaldlaşmamak için rutinlerden ve ‘McMeslekler’den kaçınmak, çocukları böyle yerlerden uzak tutmak gibi önerilerde bulunmuş, bunlar da mümkün değilse insanların McDonaldlaşmamış yerlere kaçmalarını veya kendi hayal dünyalarının derinliklerine inmelerini önermiştir (s.321).

Ritzer son bölümde küreselleşme tanımından yararlanarak, McDonaldlaşmanın da tıpkı küreselleşme gibi geçişken, akışkan bir süreçler dizisi olduğunu ve bu bağlamda McDonaldlaşmanın küreselleşme sürecinin bir unsuru olduğunu savunmaktadır (s.325-328) “Hiçlik” ve “birşeyler” tanımını çerçevesinde McDonaldlaşmış sistemleri değerlendiren yazar, “Globalizasyon” ve “grobalizasyon” kavramlarını açıklamış ve bu kapsamda McDonaldlaşmanın hiçliğin grobalizasyonuna bir örnek olduğunu ifade etmiştir (s.339). “Starbuckslaşma”yı değerlendiren yazar bu kavramın McDonaldlaşmadan kurtulmayı sağlamayacağını aksine McDonaldlaşma ilkelerine sahip olduğunu ancak başarısına rağmen alanında öncü olan McDonald’s’ın ve dolayısıyla McDonaldlaşma kavramının yerini alamayacağını savunmuştur. Son olarak Web 1.0 ve Web 2.0’ı inceleyen yazar, içeriklerinin tüketiciler aracılığıyla oluştuğunu ve üreticiye kazanç sağladığını bu bağlamda McDonaldlaşmanın karştı olamayacağını dile getirmiştir.

Kitabın yazım kurallarında hiçbir hata olmaması ve çevirinin sorunsuz yapılmış olması, kitabın okunurken herhangi bir sorun ya da anlam karmaşası yaşanmasını engellemiştir. Kitap 9 bölüm ve çok sayıda alt başlıktan oluşsa da anlam bütünlüğü korunmuş ve akış bozulmamıştır. Dilinin de oldukça yalın olması herkesin, özellikle küreselleşme ve sosyolojiye merak duyanların okuyabileceği nitelikte olduğunu göstermektedir.

Kitabın küreselleşme boyutu incelendiğinde Ritzer’ın, küreselleşmeye farklı yaklaşan görüşlere de yer verdiği, ancak bu görüşleri çok kapsamlı ele almadığı söylenebilir. Ritzer, daha çok bu görüşlerin küreselleşmeyi tümüyle açıklamak için yetersiz olduğunu, sadece bir boyutunu açıklayabildiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda Ritzer’ın aksine, küreselleşmeyi, küresel olan ile yerel olanın iç içe geçtiği ve birbirini önemli ölçüde etkilediği bir süreç olarak gören glokalizasyon (glocalization), derinlemesine yansıtılmamıştır. Ritzer, dünyadaki glokalizasyon örneklerinin daha az olduğunu, küreselleşmenin daha çok, ülkelerin ve şirketlerin kar amacıyla dünyanın her yerine yayılması ve bunun sonucunda dünyanın aynılanması ile, bir başka deyişle grobalizasyon kavramıyla bağlantılı olduğunu savunmuştur. Bu da kendi McDonaldlaşma tezini destekler niteliktedir. Bu durum Ritzer’ın küreselleşme ile ilgili her kavrama objektif bir şekilde yaklaşmadığını düşündürse de eserinde kendi görüşünü derinlemesine ele almış ve okuyucuya ulaşmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Ritzer,

küreselleşmenin ve beraberinde gelen modernleşmenin önce çeşitli sektörlerle sonra toplum yaşamına nasıl yansıdığını, giderek irrasyonel bir hale gelen süreci oldukça akıcı bir üslupla kaleme almıştır. McDonalddlaşma kavramını ve hayatımıza entegre oluşunu, olumsuz etkilerini ikna edici bir şekilde anlatmış ve ilginç örneklerle argümanını desteklemiştir. Özellikle 1993 yılında yazılmış olmasına rağmen sonraki basımlarla eklenen örnekler ve veriler kitabın günceli yakalamasında önemli bir etken olmuştur. Ritzer, genel hatlarıyla bu eseri toplumun McDonalddlaşmasını incelemek, eleştirmek ve McDonalddlaşmaya karşı uyarabilmek için yazmıştır. Bu nedenle kitabı okumak isteyenleri de ayrıca uyarmak gerekiyor bence: bu kitabı okuduktan sonra hiçbir şey aynı olmayacak, en azından siz aynı gözle bakamayacaksınız. Bende çok büyük bir etki yaratan kitap, henüz bitirmeden bile kendimi ve günlük hayatımı sorgulamama, dünyaya farklı bir gözle bakmama sebep oldu. Belki de tek olumsuz tarafı bu şekilde ortaya çıkıyor diyebilirim. Ritzer'ın çok da umutsuz ve karamsar bir çerçeve çizmediğini söylemesine rağmen kendisinin McDonalddlaşmayı demirden kafes olarak görenlerden olması, ve tüm bunları inandırıcı bir şekilde derinlemesine açıklaması sonucu okuduğunuzda hak vermediğiniz muhtemelen hiç bir nokta olmadığından artık sizin de demir kafeste bulunmanız. Kelime sayısı ile sınırlandırıldığı analiz okuduktan sonra bile ne kadar McDonalddlaştığımızı, üretici bir tüketiciye dönüştüğümüzü ve gayri insani sistemlere teslim olduğunuzu düşünebilirsiniz. Ancak Ritzer'ın da kitapta alıntıladığı Dylan Thomas'ın şiirinde söylediği gibi, "O güzel geceye kendinizi öyle usulca bırakmayın(...) Işığın ölüşüne karşı öfkelenin, öfkelenin" (s.323)